

УДК-878
3-41

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Збірник наукових праць
Черкаського державного
технологічного університету**

Серія: Економічні науки

Заснований у 2000 р.

Випуск 27
Частина III

ЧИТАЛЬНИЙ
ЗАЛ

ЧЕРКАСИ 2011

Висновки. В роботі обгрунтовано засади функціонування системи управління ЖКК і вдосконалено механізм управління ЖКК міста з Єдиним центром відповідальності на чолі з Держкорпорацією. Для чіткого розмежування виконуваних функцій організаціями ЖКК й Держкорпорацією пропонується створити Єдину інформаційну базу системи управління ЖКК міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамов Б. И. Проблемы управления коммунальной собственностью в Украине // Экономика промышленности, научно-практический журнал, НАН України, Інститут економіки промисловості НАН України. – Донецьк, 2004. – № 4. – С. 28–30.
2. Дорофієнко В. В., Псарев Г. Ю. Предпосылки реформирования жилищно-коммунального хозяйства города в контексте реформирования системы местного самоуправления, 20-22 травня 2009 р., м. Макіївка – м. Слов'янськ. // Збірник тез доповідей II міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання реформування житлово-комунального господарства в Україні». – 2009. – С. 165–167.
3. Дорофієнко В. В. Про деякі аспекти щодо проекту загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки // Збірник наукових праць ДонДУУ: «Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами», серія «Державне управління». – Том IX. – Вип. 95. – Донецьк: ДонДУУ, 2008. – С. 213–219.
4. Дорофієнко В. В., Корнейчук С. В. Регіональна організація житлово-комунального господарства: сутність та механізми її розвитку // 36 наук. праць ДонДАУ: «Соціальний менеджмент та управління інформаційними процесами»; серія «Державне управління». Т. 3. – Вип. 17. – Донецьк: ДонДАУ, 2002. – С. 3–8.
5. Дорофієнко В. В., Корнейчук С. В. Формування державних механізмів управління житлово-комунальним господарством в сучасних умовах господарювання. // 36 наук. праць ДонДАУ: «Соціальний менеджмент та управління інформаційними процесами»; серія «Державне управління». – Т. 3. – Вип. 18. – Донецьк: ДонДАУ, 2002. – С. 3–10.
6. Запатріна І. В. Реформування ЖКХ в контексті забезпечення національної безпеки України / І. В. Запатріна // Стратегічна панорама. – 2007. – № 1. – С. 82–90
7. Качала Т. М. Аспекти економічного регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств житлово-комунальної сфери України / Т. М. Качала, А. Є. Ходирева // Збірник наукових праць Черкаського інженерно-технологічного інституту. Серія: Економічні науки. – 2000. – С. 122–128.

УДК 377.458

СТРАТЕГІЯ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ І РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗШИРЕНОМУ ВІДТВОРЕННІ

Чепурда Л.М., к.е.н., доцент,
Маливська О.О., аспірантка

Черкаський державний технологічний університет

В работе проведен анализ структурных трансформаций в Украине и определена роль инвестиций в расширенном воспроизводстве экономики.

Ключевые слова: инвестиции, структурные трансформации, экономика, инвестиционная деятельность, научно-технический прогресс.

The analysis of structural transformations in Ukraine has been made. The role of investment in the enlarged reproduction of the economy was defined.

Key words: investments, structural transformation, economy, investment activity, scientific and technical progress.

Вступ. Розвиток суспільства до початку ХХІ століття свідчить про наявність протиріч і поглиблення кризи індустріалізму. Високий рівень споживання індустріально-розвинених країн досягається несправедливою ціною відносно майбутнього і навколишнього світу. Якщо б населення всієї планети мало такий самий рівень споживання і мало такі ж природо-місткі промислові технології, то, можливо, це призвело б до екологічної катастрофи. Крім того, загострилися проблеми соціального характеру: війна і мир; бідність і недоступність належного рівня освіти; охорони здоров'я, і як наслідок – падіння культури, моральних цінностей. Найбільше бідність поширена серед людей похилого віку і дітей.

Причому частка дітей, що живуть у бідності, вище частки дорослих. Це пов'язано з тим, що сім'ям, які мають малолітніх, ще непрацездатних дітей, набагато складніше існувати. Високий рівень бідності серед сімей, які мають більше однієї дитини – це проблема майбутнього соціально-економічного потенціалу суспільства. Загалом відсутня належна турбота про тих, хто втратив можливість заробляти на життя своєю працею, тобто виробив свій трудовий ресурс, про пенсіонерів, що також є проблемою майбутнього культурної спадщини та моральності.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Серед вітчизняних та російських вчених, які займалися проблемою структурних трансформацій національної економіки, заслуговують на увагу праці таких науковців як Базилюка Я. Б., Безуглої В., Гельвановського М. І., Гончарука Т. І., Кулікова Г. Т., Лісогора Л. С., Луцків О., Окрепкого Р., Павліхи Н. В., Слави С. С., Титаренка Л. М., Титаренка Т. Б., Шнипко О. С., Яковлева А., Ясіна Е. та інших.

Мета. Головною метою дослідження є вивчення структурних трансформацій національної економіки країни та визначення ролі інвестицій в розширеному відтворенні.

Виклад основного матеріалу. Сучасний суспільний розвиток має ряд негативних факторів:

- 1) розбалансованість науково-інноваційного прогресу, екологічних, соціальних, економічних процесів, у тому числі інвестиційних;
- 2) скорочення можливостей наявних інфраструктур та структур управління економікою;
- 3) зниження стимулів до якісної освіти, праці та заощаджень;
- 4) зростання нерівноправності різних груп населення як всередині окремих держав, так і на міжнародному рівні;
- 5) деморалізація міждержавних політико-економічних відносин.

Високий рівень кооперації, поділ праці, інтеграція всього комплексу національного господарства ставлять перед управлінням завдання переходу на нові шляхи, безпечні для життєдіяльності технології, засновані на інформаційному обслуговуванні суспільства. З'являється необхідність вдосконалення пропорційного розвитку міжгалузевих процесів з урахуванням раціонального територіального розміщення факторів виробництва.

Все це визначає необхідність застосування комплексного підходу до управління економікою з урахуванням усіх чинників розвитку різних територій і груп населення країни, при гармонійному поєднанні галузевих процесів розвитку національного господарства з регіональними формами управління. Відповідно, основним завданням управління інвестиційними процесами в економіці в даний час є створення оптимальних умов для збільшення ефективності впливу на керовану систему і підвищення якості її роботи.

Всі перераховані вище явища мають негативний вплив на різні сфери людської життєдіяльності, що веде до глобальної кризи світового масштабу.

Економічне зростання – це засіб, а не самоціль. Соціальні та екологічні цінності повинні бути імперативними, й направляти розвиток і функціонування суспільства по «магістралі» прогресу цивілізації.

Науково-технічний прогрес, безумовно, залишається провідним фактором економічного зростання. Наприклад, не можна переоцінити історичну роль винаходів, пов'язаних з використанням твердого палива як джерела енергії. Економічне зростання неможливе без технічного прогресу в сільсько-господарстві, завдяки якому зросла його продуктивність і продуктивність. Останні досягнення науки в галузі інформаційних технологій та їх комунікацій прискорили процес одержання інформації в десятки тисяч разів, причому зробивши інформацію більш доступною для користувачів. Всі ці та багато інших досягнень науково-технічного прогресу були направлені на зниження трудомісткості виробництва. У той же час нова концепція людського розвитку не обмежується суто економічними досягненнями. Економічне зростання має сприяти еколого-соціальному прогресу суспільства.

Згідно з економічною теорією, основна проблема, з якою стикається будь-яке суспільство, полягає в конфлікті між необмеженими людськими потребами та обмеженими ресурсами, які можуть використовуватися для задоволення цих потреб.

Тут необхідно згадати одну з тез Програми розвитку ООН: «Мета розвитку суспільства полягає в створенні сприятливих умов для того, щоб життя людей було довгим, здоровим і наповненим творчістю» [3].

Відповідно, побудова сучасної стратегії соціально-економічного розвитку має ґрунтуватися на чотирьох принципах:

- 1) продуктивність – кожна людина повинна повноцінно брати участь у процесі формування доходів;
- 2) рівність – люди повинні мати рівні можливості в соціально-економічному житті;

- 3) стійкість – доступ до можливостей повинен бути забезпечений і для майбутніх поколінь;
- 4) розширення можливостей – кожна людина повинна активно брати участь у процесах прийняття рішень, що визначають розвиток суспільства.

Провідна роль у вирішенні зазначених завдань, безумовно, належить інвестиціям, оскільки інвестиційний процес – це основа розширеного відтворення на новій науково-інноваційній базі, яка сприяє соціально-економічному зростанню суспільства і створенню сприятливих екологічних умов. При цьому, управління інвестиційним процесом необхідно розглядати як системне обґрунтування цілей інвестування і створення економічних механізмів їх ефективної реалізації. Під цілями в цьому випадку розуміється обґрунтування оптимальних обсягів і пропорцій інвестиційних вкладень в галузі та сфери економіки. Економічні ж механізми є засобами досягнення поставлених цілей і являють собою інвестиційний інститут формування оптимальних пропорцій суспільного розвитку.

У світовому господарстві і зокрема, в економіці нашої країни можна виділити наступні тенденції, що складаються в сучасній структурній макроекономічній динаміці, які здійснюють істотний вплив на формування інвестиційних процесів.

1. Посилення соціальної спрямованості економічної динаміки і пріоритетне оновлення соціальної сфери.
2. Зростання питомої ваги і значимості наукомістких виробництв, поетапний перехід на інноваційний тип розвитку.
3. Випереджаюче зростання виробничого споживання в умовах великомасштабного технологічного оновлення виробничого апарату.
4. Зростання корпоратизації економіки як головного напрямку формування її сталої організаційно-функціональної каркаси на основі самоорганізації капіталу, інтеграції промислових, фінансових, торгових організацій, злиття компаній.
5. Зростання потреби у структурній адаптації національної економіки до міжнародного поділу праці в умовах зростання цілісності світового господарства.
6. Зростання інтересу до екологічно чистих технологій, здатних задовольняти ринковий попит і забезпечувати високу якість життя всього населення країни.
7. Об'єктивна потреба в посиленні державного регулювання структурних перетворень національної економіки.

Всі перераховані тенденції вказують на необхідність створення ефективної стратегії-структурної трансформації економіки України орієнтованої на переважному розвитку наукоємних та інфраструктурних галузей, що сприятиме зниженню частки паливно-енергетичного комплексу у всіх макроекономічних показниках і підвищенню якості економічного зростання.

Сформовані у вітчизняній економіці галузеві пропорції інвестицій в основний капітал є спадщиною радянського періоду, коли більша частина ресурсів спрямовувалася в галузі, що виробляють товари необхідні для підтримки важкої промисловості. В останнє десятиліття відбулися деякі позитивні зміни в структурі розподілу інвестицій. Державна служба статистики інформує про збільшення частки інвестицій у галузі, які надають ринкові і неринкові послуги.

Трансформація інвестиційних переваг відображає структурні зміни в економіці, зумовлені переходом на ринкові умови господарювання. Існуюча структура галузевих інвестиційних пропорцій не є оптимальною і задовільною, оскільки не має науково-обґрунтованої системної основи збалансованого розвитку суспільства і економіки. Рішення цієї проблеми дозволить створити дієвий механізм управління інвестиційними процесами всього комплексу національної економіки. Для цього необхідно обґрунтувати нормативні структурні пропорції вкладення капіталу по галузях і сферах діяльності, які б сприяли досягненню економічної стабільності, соціальної рівноваги та екологічної стійкості як в цілому по країні, так і по окремих регіонах.

Зміна структури виробництва має йти шляхом скорочення частки матеріального виробництва в суспільному продукті при стабілізації і навіть зменшення чисельності зайнятих в цій сфері, але при випереджаючому зростанні ефективності праці. Це дозволить сформувати умови для створення нематеріальних форм багатства (капіталу): для інтелектуальних, інформаційних, комунікаційних, науково-дослідних, культурних, освітніх, рекреаційних та інших соціальних послуг, що прискорюють суспільний прогрес. Обов'язковою умовою економічного успіху є чітке визначення та облік поточних і перспективних потреб людей. Орієнтація на задоволення потреб суспільства стає абсолютно необхідною для прийняття стратегічних рішень в інноваційній та інвестиційній діяльності.

Основною сферою економіки нового технологічного укладу повинна стати сфера послуг, лімітуючим фактором-інформація, яка змінює не тільки процес виробництва, але і всі інші сторони жит-

тя суспільства. Системоутворюючими факторами еколого-соціально-орієнтованої економіки є наука і науково-технічний прогрес. При цьому, пріоритетного значення набуває екологічна складова економічного зростання, яка повинна підкріплюватися гармонійним поєднанням природних та інвестиційних процесів, переходом виробництв на мало-і безвідходні технології, жорстким режимом ресурсозбереження.

Розвиток наукомістких виробництв на базі високих технологій і на їх основі масовий випуск екологічно чистої продукції широкого користування відкривають можливості для нових форм виробництва, підвищення їх гнучкості у всіх сферах економіки та суспільного життя, задоволення найрізноманітніших потреб суспільства. У найближчому майбутньому наукоємні виробництва дадуть потужний імпульс структурній перебудові економіки, випереджаючого розвитку сфери послуг, реорганізації базових галузей економіки (вугільної, металургійної, військово-промислового комплексу та ін.), що зазнають нині глибокої кризи.

Комерційна, бюджетна та економічна ефективність, а також соціальні результати виступають найважливішими критеріями оцінки ефективності інвестиційних вкладень. Тим не менш, не слід забувати про навколишнє середовище. Екологічні проблеми сьогодні стають дійсно актуальними для будь-якої галузі національного господарства і набувають глобального значення в цілому для світової спільноти. Велику значимість набувають інвестиції, націлені на вирішення питань, пов'язаних з охороною та відновленням навколишнього середовища. Витрати на реалізацію таких заходів повинні бути набагато вище, ніж капіталовкладення по створенню нових виробництв. Інвестиції в охорону навколишнього середовища зазвичай не мають позитивного комерційного ефекту, але вони в першу чергу підвищують якість життя населення, що тягне за собою надалі мультиплікативний соціально-економічний ефект і сприяє реалізації цілей інвестування.

Крім того, соціальні інвестиції в «людський капітал» повинні збільшуватися швидше, ніж інвестиції в матеріально-речові елементи національного багатства. Соціальна орієнтація економіки повинна реалізовуватися в різних формах, насамперед, це згладжування соціальної диференціації працюючого населення, усунення класових відмінностей і досягнення балансу економічних факторів розвитку, соціального партнерства за умови гуманізації праці. Соціальна переорієнтація економіки і суспільства нерозривно пов'язана з зміцненням «соціально-трансфертної» ролі держави. Інвестиційні витрати на соціальні потреби повинні збільшуватися як в абсолютному, так і у відносному вираженні.

Висновки. Найважливішим пріоритетом поточного та довгострокового розвитку є збереження і зростання науково-технічного та інтелектуального потенціалів країни. Для цього необхідні національні, галузеві та регіональні інвестиційні програми, що передбачають розвиток науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і інновацій.

Для досягнення поставлених цілей управління інвестиційними процесами в економіці повинно бути створене сприятливе інвестиційне середовище. Економічні ж механізми є тим інвестиційним інститутом, за допомогою якого формуються необхідні обсяги та пропорції капіталовкладення. Виходячи зі сказаного, для інвестиційного процесу характерний дуалізм функцій. З одного боку, інвестиції служать засобом формування оптимальних пропорцій суспільного відтворення і є компонентом інвестиційної діяльності, з другого, вони створюють інститут формування оптимальних пропорцій суспільного розвитку і є елементом умов їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маркевич К. Л. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України [Електронний ресурс] /Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/2_markevich.htm
2. Ступак С. М. Світові тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://intkonf.org/stupak-sm-svitovi-tendentsiyi-rozvitku-investitsiyno-innovatsiynih-protsesiv>
3. <http://www.undp.org.ua/ua>